

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Колесниченко Олександр Володимирович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДКРИТТЯ ПРОКУРОРОМ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО СТАЛИ ПІДСТАВОЮ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	617
Красіловський Вадим Олександрович ЩОДО СУТНІСНОГО РОЗМЕЖУВАННЯ ВИДІВ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПОТЕРПІЛОГО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	619
Лукашук Каріна Русланівна ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	623
Ляховченко Іван Анатолійович СУД ПРИСЯЖНИХ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	626
Маркіна Анна Валеріївна СТАН ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В УКРАЇНІ	628
Мельник Олександр Леонідович ОБОВ'ЯЗКИ ОСОБИ В ЗВ'ЯЗКУ З ОБРАННЯМ ДО НЕЇ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	632
Понурко Тарас Андрійович ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОКАЗІВ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ	635
Фатєєв Андрій Вікторович ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПІДСЛІДНІ ДЕРЖАВНОМУ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ	637
Філімонов Микита Володимирович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	639
Шугалевич Ігор Васильович ПРАВОВА ПРИРОДА ПОСТАНОВ ВЕРХОВНОГО СУДУ	641

СЕКЦІЯ 11. КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕДИЦИНА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА

Аркуша Лариса Ігорівна, Кучеров Дмитро Сергійович КОРУМПОВАНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК УМОВА ДЛЯ ВЧИНЕННЯ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	645
Тіщенко Валерій Володимирович, Стародубов Сергій Вікторович ПІДСТАВИ ТА ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ВБИВСТВ	648
Загородній Віктор Євстафійович, Наумович Ігор Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	650
Вашук Олеся Петрівна КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ КРИМІНАЛІСТИКИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	653
Подобний Олександр Олександрович, Єрусланова Тетяна Геннадіївна ОКРЕМІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗІ СТОРОНИ ОБВИНУВАЧЕННЯ	655
Самойленко Олена Анатоліївна, Щербак Ірина Анатоліївна ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	657
Цехан Дмитро Миколайович, Єлхін Олексій Володимирович ЗЛОЧИННІ УГРУПОВАННЯ ЯК ЕКОНОМІЧНІ АГЕНТИ: АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ОПЕРАЦІЙНИХ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВИТРАТ	660

Ключові слова: Державне бюро розслідувань, досудове розслідування, кримінальний процес, підслідність, корупційні злочини, негласні слідчі дії, Єдиний реєстр досудових розслідувань, співпраця правоохоронних органів.

Keywords: State Bureau of Investigation, pre-trial investigation, criminal procedure, jurisdiction, corruption offences, covert investigative actions, Unified Register of Pre-trial Investigations, law enforcement cooperation.

Філімонов Микита Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Повномасштабне вторгнення та триваюча збройна агресія РФ проти України сприяли значному збільшенню питомої ваги кримінальних правопорушень, що вчиняються у кіберпросторі та з використанням інформаційних технологій. Збирання та фіксації доказів таких правопорушень відбувається, передусім, шляхом проведення негласних (слідчих) розшукових дій, серед яких доволі помітне місце посідає і зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Попри те, що більшість проблем практичного застосування норм ст. 264 КПК України були виявлені науковцями та практичними працівниками доволі давно, аналіз судової практики демонструє, що вони не були вирішеними й надалі тягнуть за собою непослідовну судову практику.

Зняття інформації з електронних інформаційних систем визначено КПК України як пошук, виявлення і фіксація відомостей, що містяться в електронній інформаційній системі або їх частин, доступ до електронної інформаційної системи або її частини, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача. За загальним правилом, така негласна слідча (розшукова) дія проводиться за ухвалою слідчого судді, втім у випадку, коли доступ до електронної інформаційної системи не обмежується власником, володільцем чи утримувачем, дозвіл слідчого судді не є необхідним (ч.2 ст. 264 КПК України).

Саме неоднозначне тлумачення положень ч.2 ст. 264 КПК України породжує питання співвідношення зняття інформації з електронних інформаційних систем з іншими процесуальними діями, серед яких огляд, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, тимчасовий доступ до речей і документів тощо. В цілому, як показує аналіз судової практики ці питання виникають у контексті огляду вмісту мобільного телефону або ноутбуку, а також огляду інтернет сторінок. Власне у цьому аспекті і виникає питання щодо дотримання належної правової процедури та, як наслідок, допустимості отриманих доказів.

У доктрині ці питання розглядались А. В. Шилом. На його думку, у випадку огляду вмісту мобільного телефону не можна говорити в принципі про застосуванні інституту негласних слідчих (розшукових) дій, адже їх ключовою ознакою те, що таке втручання має прихований характер, а у випадку відкритого огляду вмісту мобільного телефону ця ознака втрачається [1, с. 175].

О. В. Малахова розглядала відповідні питання у контексті огляду Інтернет-сторінок. Авторка стверджує, що отримання з мережі Інтернет фактичних даних, доступ до яких необмежений, не може здійснюватися шляхом зняття інформації з електронних інформаційних систем, адже порядок виявлення та фіксації таких відомостей не пов'язаний з подоланням захисту інформації від втручання інших осіб, а тому не відповідає суті негласної слідчої (розшукової) дії. Даний різновид інформації, на її думку, має виявлятися та фіксуватися шляхом проведення такої слідчої (розшукової) дії як огляд [2, с. 66].

ККС ВС також прагнув уніфікувати судову практику у цьому аспекті. У постанові ККС ВС від 24 лютого 2024 року було виокремлено такі ознаки зняття інформації з електронних інформаційних систем, що вимагає ухвали слідчого судді, а саме: розміщення у публічно недоступному місці, житлі чи іншому володінні особи, використання логічного захисту доступу, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача [3]. У цьому ж рішенні суд визнав відсутність порушення кримінального процесуального закону, оскільки огляд вмісту мобільного телефону відбувався шляхом включення та перегляду текстових повідомлень та фото, а сам власник не заперечував проти цього, а також добровільно коментував виявлену інформацію.

Водночас, наприклад, саме протоколом зняття інформації з електронних інформаційних систем підтверджено факт створення облікового запису засудженого на сайті «ІНФОРМАЦІЯ_4» та установлені та зафіксовано факти входу з указанного пристрою у профіль користувача [4], огляд за допомогою службового ноутбука з використанням браузера «Chrome» профілю «ОСОБА_9» у соціальній інтернет-мережі «Facebook», а саме вкладки «Життєпис», та встановлення, що інформація цього профілю є загальнодоступною, тобто до неї мають доступ усі користувачі соціальної мережі «Facebook» [5]. У Постанові ККС ВС від 18 вересня 2023 року, мова йшла вже про огляд вмісту текстових повідомлень у додатках смартфона на підставі ухвали слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів [6].

Отже, підсумовуючи слід вказати, що натепер питання огляду вмісту текстових повідомлень у смартфонах, сторінок у соціальних мережах здійснюється як за допомогою зняття інформації з електронних інформаційних систем, так і шляхом огляду їх змісту та складання відповідного протоколу. Частково наявна практика огляду вмісту текстових повідомлень на смартфонах на підставі ухвал слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів. Слід визнати,

що правові основи огляду комп'ютерних даних у ст. 237 КПК України закладені, однак питання розмежування ситуацій, коли належною буде та чи інша форма фіксації наразі не достатньо чітко викладена у нормах КПК України і цей недолік має бути усунутий.

Список використаних джерел:

1. Шилов А. В. Отримання інформації з вилученої електронної техніки як спосіб збирання доказів: спірні питання практичного застосування. *Правові новели*. 2018. № 5. С. 172-178.
2. Малахова О. В. До питання огляду сторонами кримінального провадження змісту Інтернет-сторінок. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 2. С. 64-69.
3. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 22 лютого 2024 року, судова справа № 208/3704/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117277325>.
4. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 20 травня 2024 року, судова справа № 161/3192/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119331797>.
5. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 29 листопада 2023 року, судова справа № 595/359/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476534>.
6. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 18 вересня 2023 року, судова справа № 161/5817/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113626920>.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії, зняття інформації з електронних інформаційних систем, огляд, кримінальне процесуальне доказування, допустимість доказів.

Keywords: covert investigative (search) actions, removal of information from electronic information systems, review, criminal procedural evidence, admissibility of evidence.

Шугалевич Ігор Васильович

Національний університет «Одеська юридична академія»

аспірант кафедри кримінального процесу

ПРАВОВА ПРИРОДА ПОСТАНОВ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Правова природа судового прецеденту викликає дискусії серед авторів з часів незалежності України. Дискусійними залишаються питання як самого поняття судового прецеденту та його співвідношення з судовою практикою, так і власне самого змісту та місця судового прецеденту серед джерел права.

Не зачіпаючи в межах даної статті означеної проблематики, слід звернути увагу на не менш важливого питання, яке має пряме та безпосереднє практичне значення в розрізі правозастосування.